

M Ø T E

i EØS-utvalget

torsdag den 22. oktober kl. 17

Møtet ble ledet av fung. leder i EØS-utvalget, *Jan Petersen*.

Næringskomiteens medlemmer var også innkalt for å delta i behandlingen av sak 1.

Til stede var:

Fra utenrikskomiteen: Jan Petersen, Einar Steensnæs, Harald Hove, Johan J. Jakobsen, Marit Nybakk, Erik Solheim, Siri Frost Sterri, og Tom Thoresen.

Fra EFTA/EØS-delegasjonen: Grete Knudsen, Carl I. Hagen, Bror Yngve Rahm, Morten Lund, Vidar Bjørnstad (for Haakon Blankenborg) og Ranveig Frøiland.

Fra næringskomiteen: Ansgar Gabrielsen.

Av Regjeringens medlemmer var til stede: Utenriksminister Knut Vollebæk og statsråd Dagfinn Høybråten.

Følgende embetsmenn ble gitt adgang til møtet: Ekspedisjonssjef Atle Leikvoll, Utenriksdepartementet, ekspedisjonssjef Andreas Disen, Sosial- og helsedepartementet, underdirektør Petter Ølberg, Utenriksdepartementet og byråsjef Johan Kr. Meyer, Utenriksdepartementet.

Videre var til stede komiteens faste sekretær, Åge Grutle.

D a g s o r d e n :

1. Orientering ved helseministeren om tilsetningsstoffer i mat.
2. Aktuelle rettsaker for møtet i EØS-komiteen 30. oktober 1998. Se vedlagte brev fra Utenriksdepartementet, datert 15. oktober d.å., med oversikt over de relevante rettsaker.
3. Eventuelt.

Fung. leder: Når det gjelder dagsordenen, er det fra utenriksministerens side bedt om at det under «Eventuelt» redegjøres for fremdriften i saken om den differensierte arbeidsgiveravgiften, og den såkalte EØS-linjen - så kan man lure på hva det er inntil vi kommer så

langt. Det er de to tingene som utenriksministeren har bedt om at vi tar under punkt 3. Er det noen som har noen øvrige saker de gjerne vil ha drøftet under «Eventuelt»? Vær så god, Marit Nybakk.

Marit Nybakk (A): Jeg vil gjerne be om at vi får en kort redegjørelse om når vi får veterinæravtalen.

Fung. leder: Det må vel kunne inkluderes? Da gjør vi det.

S a k n r . 1

Orientering ved helseministeren om tilsetningsstoffer i mat.

Statsråd Dagfinn Høybråten: I matmeldingen fra regjeringen Jagland, St.meld. nr. 40 for 1996-97 legges det til grunn at det ikke skal tillates bruk av tilsetningsstoffer i Norge der det foreligger faglige vurderinger som tilsier at inntak av slike stoffer innebærer helsefare for forbrukere generelt, eller for spesielle forbrukergupper ut fra norsk kostholdsmønster. Det fastslås i matmeldingen at det foreligger faglige vurderinger for å opprettholde nasjonale bestemmelser for fem såkalte azo-fargestoffer, søtstoffet cyclamat og konserveringsmidlene nitritt og nitrat. Videre ble det sagt at «Regjeringen vil også påse at det iverksettes inntaksstudier for å få mer detaljerte kostholdsdata over forbruket av tilsetningsstoffer i den norske befolkning.» Regjeringen Jaglands posisjon var basert på faglige tilrådinger fra Statens næringsmiddeltilsyn - SNT.

La meg først si litt om Sveriges og Danmarks posisjon i denne saken: Sverige har søkt om oppettholdelse av nasjonal regulering for cyclamat, men deres situasjon er forskjellig fra Norges. I svensk lovgivning er cyclamat kun tillatt i bordsøtningmiddel, som suketter etc. All annen anvendelse av cyclamat er forbudt. Det har vært slik siden 1979. Den svenske holdningen til dette spørsmålet har vært å begrense anvendelsen av cyclamat til én næringsmiddelgruppe, altså bordsøtningmidler, for å unngå at akseptabelt daglig inntak - såkalt ADI - overskrides av et stoff som svenskene ikke ønsker å bruke.

I norsk lovgivning er cyclamat tillatt som bordsøtningmidler, og i brus og saft. Bordsøtningmidler bidrar i all hovedsak til inntaket.

Danmark har implementert hele søtstoffdirektivet og har ikke funnet dette problematisk. Island ønsker også å implementere søtstoffdirektivet og venter på å få frem en felles EFTA-posisjon.

Dette viser at bakgrunnen for at reguleringen av disse stoffene er forskjellig mellom de ulike land. For cyclamat sin del kan dette bl.a. skyldes at det var mye uro rundt stoffet for en del år siden. Blant annet var det mistanke om at stoffet var kreftfremkallende. Etter at det vitenskapelige grunnlaget ble revurdert og cyclamat har fått sin ADI-verdi - som er relativt streng - har mange land revurdert sin lovgivning. Sverige har ikke gjort det.

På den annen side har Sverige akseptert nitrat og nitritt i det såkalte diversedirektivet, hvilket Danmark ikke har gjort. Historie og tradisjoner er derfor, mer enn faglige risikovurderinger, grunnen til at risikohåndteringen blir forskjellig, noe som medfører at stoffene reguleres ulikt i ulike land. Hvordan reguleringen faktisk er blitt, kan derfor fortone seg noe tilfeldig. Det har vært gjort forsøk på å harmonisere regelverket i Norden, uten at dette har vært mulig.

Jeg skal så si litt om SNTs faglige vurdering. Etter fremleggingen av matmeldingen har SNT arbeidet videre med problemstillingen og har bl.a. gjennomført en nasjonal inntaksstudie av søtstoffer. SNT har gjennomført beregninger av befolkningens inntak av acesulfam K, aspartam, cyclamat og sakkarin. Inntaksberegningen baserer seg på konsum av produkter som er kunstig søtet hos 1 375 personer i alderen 16 - 80 år.

Rapporten fra inntaksstudien viser at beregnet inntak av cyclamat hos de med høyest forbruk kun ligger på ca. 60 pst. av ADI - akseptabelt inntak, internasjonalt akseptert nivå for daglig maksimumsinntak - når EU-direktivets tillatte verdier for cyclamat legges til grunn.

Tre personer i utvalget overskred ADI for cyclamat. Grunnen til dette var høyt konsum av bordsøtningmidler i kaffe og te.

På bakgrunn av denne studien og målsettingen om at det ikke skal tillates inntak av stoffer som innebærer helsefare for forbrukere generelt, eller for spesielle forbrukergrupper ut fra norsk kostholdsmønster, tilrår Statens næringsmiddeltilsyn nå for det første at Norge krever opprettholdelse av nasjonale bestemmelser for azo-fargestoffer - dvs. forbud mot fem azo-fargestoffer og begrenset adgang til bruk etter søknad for seks azo-fargestoffer - og for det andre at Norge krever opprettholdelse av nasjonale bestemmelser for konserveringsmidlene nitritt og nitrat. For det tredje fraråder SNT at godkjent bruk av cyclamat økes før EUs vitenskapelige komite for næringsmidler har gjort sin vurdering av ny dokumentasjon idet de mener det ikke kan utelukkes at

en gjennomgang av nye data kan gi grunnlag for å fastsette en lavere ADI-verdi.

Regjeringens vurdering er at Norge må ha en selvstendig faglig begrunnelse for å be om unntak dersom vi skal være en troverdig forhandlingspartner i forhold til EU. Selv om inntaksstudier i Norge viser at inntaket av cyclamat vil ligge under ADI-verdien selv når EUs nåværende tillatte verdier legges til grunn, er Regjeringen enig i SNTs vurdering, at det er lite hensiktsmessig å forhøye ADI-verdien i Norge dersom ny vitenskapelig dokumentasjon skulle vise at EU selv vil redusere ADI-verdien. En slik prosess er som nevnt på gang.

Regjeringens posisjon er derfor for det første at Norge krever opprettholdelse av nasjonale bestemmelser for azo-fargestoffer - dvs. forbud mot fem azo-fargestoffer og begrenset adgang til bruk etter søknad for seks azo-fargestoffer, for det andre at Norge krever opprettholdelse av nasjonale bestemmelser for konserveringsmidlene nitritt og nitrat, og for det tredje at Norge aksepterer søtstoffdirektivet unntatt for cyclamat, der vi vil be om opprettholdelse av nasjonale bestemmelser inntil nærmere avklaring foreligger om det er grunnlag for å revidere stoffets ADI-verdi.

Dette vil være i tråd med hovedprinsippet som Stortingets flertall sluttet seg til under behandlingen av den omtalte matmeldingen. Videre innebærer det at Norge krever opprettholdelse av nasjonale bestemmelser for AZO-fargestoffer.

Som et unntak fra de regulære prosedyrene i EØS-saker forpliktet regjeringen Jagland seg til å fremlegge en egen proposisjon for Stortinget før en eventuell beslutning i EØS-komiteen. Dette løfte vil også denne regjeringen opprettholde.

Grete Knudsen (A): Jeg forstår det slik at en på noen områder vil opprettholde den situasjonen som vi har i dag, men jeg forstår det også slik at en har ikke tenkt å legge ned veto. Jeg vil da be om å få bekreftet at Regjeringen vil be om overgangsordninger uten tidsbegrensning, som jo er den ordningen man har innenfor EØS-avtalen. Jeg ber om å få tilbakemelding på det.

Einar Steensnæs (KrF): Det er jo selvfølgelig forvirrende når nordiske land, som for så vidt har tradisjonelt den samme høye standard i forhold til matvarekvalitet og tilsetningsstoffer, kommer ut med ulike konklusjoner med hensyn til hvilke tilsetningsstoffer en vil tillate og

hvilke en ønsker forbud mot. Så dette går jo litt på kryss og tvers mellom de nordiske landene. Jeg syns likevel Regjeringen her har valgt en klar føre var-holdning i forhold til å tillate disse stoffene.

Når det gjelder cyklammat, ber en om ytterligere dokumentasjon før en, sånn som jeg oppfattet helseministeren, gir sin tilslutning til dette søtningsdirektivet i sin helhet. En ber da om foreløpig unntak fra cyklammat.

Jeg syns det er en betryggende holdning fra Regjeringens side. Det er ikke bare de medisinske forholdene som vil være viktige i disse sakene, men også på hvilken måte dette blir formidlet utover til allmennheten. At Regjeringen her har en høy terskel i forhold til å tillate bruk av stoffer som i dag er forbudt, tror jeg er veldig viktig. Så fra vår side gir vi - for så vidt ikke uventet, kanskje - vår tilslutning til dette.

Erik Solheim (SV): Det kom som et sjokk! Det kommer i og for seg som et større sjokk at vi også er fornøyd med det som her legges fram. Det er positivt. Men det eneste spørsmålet jeg har, er om helseministeren eller utenriksministeren kan gi noen vurdering av hva slags reaksjoner de norske standpunktene vil gi. Regner vi med at dette greit blir akseptert, eller venter en noen form for motreaksjon fra EU, eller enkelte land i EU?

Johan J. Jakobsen (Sp): Det materialet vi har fått tilsendt i forbindelse med dette møtet er jo ganske omfattende, og veldig mye av det går på helt andre ting enn det vi tidligere har drøftet - det er ofte rent tekniske ting som har vært gjennomgangsmelodien i de konkrete saker EØS-utvalget har hatt til vurdering. Nå dreier det seg i stor grad, hvis vi skal bedømme det materialet vi har fått, om næringsmiddelsituasjonen og om medisiner.

Jeg har ikke noen sterke innvendinger mot de konklusjoner som trekkes, men jeg har lyst til å spørre hva som er Regjeringens eller departementets prinsipielle linje når det gjelder de ulike stoffer og de ulike direktiver som en nå skal ta stilling til. For å være litt konkret, er det f.eks. i den blå boken vi har fått, vist til en del eksempler og en del forordninger hvor en får inntrykk av at det vil måtte foretas endringer, som det står her et sted, som tydeligvis er gjennomgående også når det gjelder en del andre konkrete kommisjonsforordninger, nemlig at en gitt norsk forskrift vil måtte endres. Jeg er litt usikker her. Betyr dette at en, når det gjelder endringsforslagene, må renonsere på tidligere norske konsesjoner, med andre ord at en ved å akseptere dette regelverket må gå

på akkord med krav som en tidligere har lagt til grunn? I hvilken grad kan en si at de endringer som er annonsert vil føre til at det blir en høyere sikkerhetsterskel eller en lavere sikkerhetsterskel? Jeg syns det er litt vanskelig å ha helt klart for seg av dette materialet hva som er den prinsipielle linje. Jeg vet jo at når det f.eks. gjelder plantevernmidler, har Norge en ikke tidsbegrenset adgang til å holde norske standarder. Har vi noe tilsvarende på andre områder? Hva er Regjeringens gjennomgående policy når det gjelder disse spørsmål, når vi får stadig nye endringer eller forslag til direktiver og forordninger?

Fung. leder: Nå må jeg innrømme at jeg er litt i villrede om vi fortsatt bare er på saken om tilsetningsstoffer i mat, eller om vi er over i andre deler. Jeg tror kanskje det siste, så det ville være naturlig å besvare dette under punkt 2, vil jeg anta.

Jeg gir derfor ordet til Rahm. Og så kan det være nyttig å få svarene fra de to statsråder. Jeg har tenkt å la være å tegne meg inntil jeg hører svarene på spørsmålene til Grete Knudsen og Solheim, for jeg tror det betyr mye for hvordan vi rykker videre frem herfra.

Bror Yngve Rahm (KrF): Jeg ser ikke noe grunnlag for å opponere i noen vesentlig grad mot det som er lagt fram, men jeg har et spørsmål knyttet opp til det som helseministeren gav uttrykk for, nemlig at man søkte å finne en del felles innfallsvinkler med EFTA. Vet man noe om hvordan de øvrige EFTA-landene stiller seg akkurat til dette med overgangsordninger uten tidsbegrensning, som Grete Knudsen poengterte som en riktig betegnelse, og eventuelt også i forhold til cyclamat? Gjøres det noe for å få fram en felles EFTA-holdning til det? Det kan styrke mulighetene for å få gjennomslag.

Utenriksminister Knut Vollebæk: For å starte med Grete Knudsens spørsmål, kan jeg bekrefte at det ikke er snakk om å nedlegge veto, men det er snakk om å be om å få overgangsordninger uten tidsbegrensning.

Når det gjelder Solheims spørsmål om hva slags reaksjoner vi kan forvente, er vi ikke helt sikre på det, men det vi ser for oss, er at vi må gå inn i grundige drøftelser med EU. Når det gjelder akkurat cyclamat, har jo EU selv sagt at de vurderer stoffet. Derfor ville jeg ikke tro at vår reaksjon ville være problematisk for dem. I

det hele tatt når det gjelder spørsmål og problemstillinger i forbindelse med denne typen stoff, er det lettere å gå tilbake til EU med det enn mange andre ting. Så drøftelser ja, men foreløpig ikke annet enn det.

Når det gjelder departementets prinsipielle stilling til disse direktivene som Jakobsen var inne på, er det snakk om mange ulike direktiver her. Det er ofte spørsmål om endringer - men veldig ofte faktisk i skjerpene retning, det vil si at vi fra norsk side må skjerpe vårt regelverk og våre forordninger. Jeg syns for så vidt at helseministerens gjennomgang i dag viser at her har Regjeringen en restriktiv linje, og den linjen ligger vi også på i andre spørsmål, og vil nettopp bruke dette forumet til å drøfte hvordan vi skal forholde oss til de ulike direktiver.

Når det gjelder spørsmålet om øvrige EFTA-land, er vi i kontakt med dem. Vi har informert dem om vår holdning. Nå er det jo ikke så mange EFTA-land igjen som det er behov for å koordinere seg med, det er bare Island og Liechtenstein når det gjelder EØS. Om de akkurat har samme holdning som oss i de spørsmålene, det tør jeg ikke si, men det drøftes iallfall med dem.

Statsråd Dagfinn Høybråten: Jeg vil bare få føye til at når det gjelder spørsmålet om Regjeringens linje i denne type spørsmål, og da svarer jeg for de spørsmål som dreier seg om liv og helse, er det vår holdning at våre standpunkter må være solid faglig fundert. Det er en forutsetning for å kunne nå fram, og det er også utgangspunktet for å fastholde posisjonene slik vi foreslår og legger opp til i denne sammenheng.

Carl I. Hagen (Frp): Jeg beklager at jeg var forsinket. Jeg har fått lest fort gjennom dette. Jeg vil bare si at vi har ikke noen innvendinger mot Regjeringens konklusjoner som ligger her. Men jeg vil sterkt advare mot å kjøre veldig hardt, og det er for oss utelukket å gi tilslutning til veto. Vi kan forsøke dette, men jeg vil ikke legge mye vekt på det. Jeg tror ikke akkurat EUs faglige organer, som helseministeren her snakket om, er noe særlig dårligere enn våre. Jeg synes ikke vi skal kjøre veldig hardt på det, men man kan prøve, men som sagt: ikke noe mer heller.

Fung. leder: Bare for ordens skyld. Det foreligger ikke noe skriftlig på dette punktet her, men redegjørelsen var for så vidt klar og konklusjonen matchet redegjørelsen, for å si det sånn, så jeg tror vi snakker om det samme.

Grete Knudsen: Vi synes det virker betryggende ut fra det som statsråden her har poengtert, ved at man bruker det regelverk som EØS-avtalen omfattes av. Jeg mener å huske at bl.a. et produkt i Norge som hadde tilsetningsstoffer, nemlig Jarlsberg-osten, var i en vanskelig situasjon. Jeg kunne tenke meg å spørre: Kommer det inn under denne ordningen? Aksepteres nå det tilsetningsstoffet, for jeg vet at akkurat det har vært oppe til debatt over en lang tid.

Utenriksminister Knut Vollebæk: Beklager, leder, det er ingen her som kan noe om Jarlsberg-ost.

Fung. leder: Da er det et ubesvart spørsmål. Det får vi komme tilbake til ved senere anledninger.

La meg bare for min del si at jeg har for så vidt ikke noe å innvende til noe av det som her er sagt, jeg bare har merket meg formuleringen fra utenriksministeren, det er ikke snakk om å nedlegge veto. Det er en av de operative konsekvensene her som jeg har merket meg med stor interesse.

Carl I. Hagen (Frp): Siden det var litt tvil om dette med Jarlsberg-osten, kan jeg få lov til i dette lukkede forum å si at når det gjaldt kampen om cyklammat som bordsøtningmiddel i gamle dager, tror jeg at sukkerindustrien stod litt bak det.

Fung. leder: Da vil jeg minne Hagen om at disse referatene kommer for en dag før eller siden.

Da tror jeg vi sier at det er greit så langt.

Vi har et spørsmål, som dreier spesielt seg om Corn Flakes.

Utenriksminister Knut Vollebæk: Siri Frost Sterri spurte meg på det siste møtet i EØS-utvalget, tror jeg det var, om Kellogs klage på forbud mot beriket Corn Flakes. Klagen er til behandling i EFTAs overvåkningsorgan. Helseministeren vil redegjøre nærmere for saken.

Statsråd Dagfinn Høybråten: Bakgrunnen er at Sosial- og helsedepartementet opprettholdt 6. januar i år vedtak fattet av Statens næringsmiddeltilsyn hvor SNT med hjemmel i forskrift 8. juli 1983 nr. 1252 for produksjon og frambud m.v. avslo søknad om å tilsette tiamin, riboflavin, niacin og jern til Kellogs Corn Flakes. Kellogs har klaget det norske avslaget inn for ESA.

Bakgrunnen for avslaget er følgende: Beriking av næringsmidler er regulert i generell forskrift for produksjon og frambud m.v. av næringsmidler, som jeg refererte til, som har til formål å forebygge tilvirkning og frambud av helseskadelige næringsmidler. Forskriften forbyr tilsetning av vitaminer, mineraler aminosyrer og lignende til *det enkelte vareslag* med mindre Statens næringsmiddeltilsyn har gitt tillatelse. Dette betyr at man f.eks. ikke kan gi tillatelse til beriking av Corn Flakes spesielt, men vil måtte gi det til frokostcerealier som produktgruppe. Begrunnelsen fra SNT for å gi et slikt samtykke er at det må *foreligge et reelt ernæringsmessig behov* i befolkningen for den aktuelle berikingen.

Resultat av å gi tillatelser til enkeltprodukter, ville sannsynligvis føre til en situasjon med et ukjent antall berikede produkter på markedet, hvor trolig ikke et enkelt produkt isolert sett vil kunne sies å utgjøre noen helserisiko. Samlet sett vil imidlertid disse kunne overstige anbefalte grenseverdier m.h.t. vitamin- og mineralinntak m.v. i befolkningen. De helsemessige betenkeligheter i forbindelse med fri beriking, er bl.a. risiko for overdosering av næringsstoffer som tilsettes i flere næringsmidler. Langtidseffekter av beriking er lite kjent.

Beriking er ikke regulert i EU. Sosial- og helsedepartementet mener at Norge ikke bryter EØS-avtalen fordi det på dette området er opp til det enkelte land hvor det vil legges beskyttelsesnivået. Den norske ordningen vil ikke være i strid med artikkel 13 i EØS-avtalen ut fra vernet om menneskers helse. Det som er viktig i forhold til EØS-avtalen, er at Norge stiller samme krav til innenlandsproduserte næringsmidler som til importerte.

Siri Frost Sterri (H): Jeg er tilfreds med at vi fikk denne redegjørelsen i dag. Jeg forstår det slik at man foreløpig ikke vet hvordan det går med denne klagen om det er noe tidsperspektiv på en avgjørelse.

Det kunne også være interessant å få rede på i forbindelse med denne saken om det finnes også andre land i Europa som har tilsvarende bestemmelser i forhold til dette produktet som Norge har, eller om vi faktisk er det eneste land i Europa?

Statsråd Dagfinn Høybråten: Når det gjelder spørsmålet om saksbehandlingen i ESA, mottok Utenriksdepartementet et brev fra ESA den 24. august i år, som angikk denne klagen fra Kellogs. Helse- og sosialdepartementet besvarte dette brevet 16. september hvor vi begrunnet avslaget for klagen i tråd med det jeg har redegjort for. På ESAs møte i Oslo i begynnelsen av november, har satt Kellog-saken opp som en sak som de ønsker å diskutere med departementet. Så det er det som skjer videre i saken. Når det gjelder hvor lang tid saken kan ta, tør ikke jeg å spå om det i hvert fall, jeg har ikke noe erfaring med det.

Når det gjelder reglene i de ulike land, er det relativt variabelt. Etter det jeg forstår, er det andre land som har lignende regler, men det er store variasjoner mellom landene på dette området.

Carl I. Hagen (Frp): Kan det opplyses hvilke land som har sagt ja til dette ønske om å berike våre næringsinntak?

Statsråd Dagfinn Høybråten: Jeg kan ikke svare på det over bordet.

Carl I. Hagen (Frp): Jeg har en kort kommentar. Jeg har litt følelsen av at her sier vi nei for sikkerhets skyld. Altså, hvis vi sier nei, kan vi alltid en senere gang si ja. Hvis vi sier ja nå, er det vanskelig å si nei senere. Så jeg synes vi er litt overforsiktig. Jeg synes dette virker litt meningsløst. Jeg tror ikke at de som lager disse produktene, egentlig har noe ønske om å skade befolkningen. Det er en del som prakker på oss massevis av vitaminpiller og greier. Jeg sitter med en følelse av at her er vi overforsiktige, at vi skal alltid vite best selv.

Einar Steensnæs (KrF): Vi skal ikke begynne med noen diskusjon om dette foreløpig, bare si at et føre var-prinsipp i disse sakene synes jeg er en forstandig og god politikk. Men i den grad helseministeren vil svare Hagen på hans spørsmål hvorvidt det er andre land som praktiserer dette likt, synes jeg det ville være av interesse for hele utvalget å få kunnskap til det.

Statsråd Dagfinn Høybråten: Det skal vi selvfølgelig undersøke nærmere. Det som jeg har lyst til å føye til mitt svar til Hagen, er at vi ved å si ja i en slik enkeltsak etter vår vurdering ville åpne for en endring av norsk politikk på dette området i praksis, som en konsekvens av et slikt vedtak. Det har vært vår vurdering at skal vi endre politikken, skal vi gjøre det ut fra en faglig og politisk helhetsvurdering og ikke knyttet til behandlingen av en enkeltsak som denne.

Siri Frost Sterri (H): Bare for å runde av denne sekvensen her: Det er klart at vi skal ikke gå inn i noen diskusjon med Regjeringen i forhold til standpunktet man har inntatt, og vi vil få også en vurdering fra ESAs side. Når jeg stilte det siste spørsmålet som jeg gjorde, var det i lys av at vi mener å vite at Norge er det eneste land som ikke har tillatt dette. Det er i seg selv interessant og må selvfølgelig tas med i en totalvurdering.

Fung. leder: Ja, ja, vi får komme tilbake til dette. La meg si at den melken folk tar inn sammen med cornflakes, er verre enn alle vitaminene! Men det skal ikke jeg blande meg opp i

S a k n r . 2

*Aktuelle rettsaker for motet i EØS-komiteen 30. oktober 1998.
Se vedlagte brev fra Utenriksdepartementet, datert 15. oktober d.å., med oversikt over de relevante rettsaker.*

Fung. leder: Da får vi en gjennomgang av hver enkelt av disse. Jeg skal ikke blande meg opp i utenriksministerens redegjørelse, men jeg antar at dette som er skrevet, er lest, og at det kan ligge til grunn for den videre behandling.

Utenriksminister Knut Vollebæk: Det pleier å være slik. Hvis jeg får lov til bare å gå raskt gjennom det, som jeg pleier, kan dere eventuelt stille spørsmål etterpå.

Som lederen var inne på, har dere en kommentert liste over rettsaker som ble oversendt Stortinget 15. oktober. 16 EØS-komiteebeslutninger var forventet å bli innlemmet i EØS-avtalen på EØS-komiteens møte 30. oktober. Fem beslutninger er senere blitt trukket av kommisjonen. Tilbake står man med 11 beslutninger, som omhandler 16 enkeltrettsaker. Fire av de fem beslutningene som er trukket, ble også trukket fra EU-siden forrige gang av administrative/formelle årsaker. Siden de ble klarert med EØS-utvalget på forrige møte, vil jeg uansett ikke omtale dem her. Det samme gjelder Europa-parlaments- og rådsdirektiv 97/60/EF om næringsmidler, som ble omtalt sist, og som EØS-komiteen nå fatter beslutning om. Den femte rettsakten som EU-siden denne gang har trukket - kommisjonsdirektiv 97/69/EF - vil jeg omtale nedenfor, slik at denne kan anses ferdigbehandlet fra EØS-utvalgets side.

Det er denne gang kun én beslutning som må fattes med forbehold om Stortingets samtykke. Det gjelder beslutning om

innlemmelse av rådsvedtak 98/253/EF om et flerårig program vedrørende informasjonssamfunnet.

De to kommisjonsforordningene midt på side 1 og videre på side 2 gjelder begge maksimumsgrenser for restmengder av veterinærpreparater i næringsmidler. Den første innebærer at enkelte legemidler føres opp på listen hvor man inntil videre har valgt å ha maksimumsgrenser for restmengder. Det finnes ingen slike grenser i norsk lovgivning, og forordningen innebærer derfor et strengere regelverk. Den andre innebærer at det ikke vil kreves maksimumsgrenser for somatosalm. Somatosalm er lakseartenes veksthormon og kan brukes for å fremme veksten av smolt. Det brukes ikke i Norge i dag og har heller ikke markedsføringstillatelse. Denne forordningen endrer ikke på dette forhold.

Direktivet omtalt på sidene 2 og 3 under «farlige stoffer» gjelder merking av såkalte mineralfibrer, som bl.a. brukes i bygningsbransjen. I hovedsak skal mineralfibrer merkes som kreftfremkallende. Det kan gjøres unntak, men i slike tilfeller skal man foreta en fornyet vurdering etter fem år. For Norge innebærer direktivet at veiledende retningslinjer med hensyn til merking blir obligatoriske.

Direktivet på side 3 etablerer et vedlegg med en liste over gyldige betegnelser på bestanddeler i kosmetiske produkter. Betegnelsene baserer seg på et eksisterende internasjonalt nomenklatur og vil stort sett være en oppstilling av kjemiske betegnelser. Det har vært reist spørsmål om nytten av oversettelse av listen til norsk. Nytteverdien anses som marginal. For forbrukerne vil de kjemiske betegnelsene uansett være vanskelige å forstå, og eventuelle spørsmål måtte rettes til Statens næringsmiddeltilsyn. Norske myndigheter er derfor innstilt på ikke å oversette vedlegget, men heller vise til vedlegget slik det foreligger på EU-språkene, som bl.a. både er svensk og dansk, som kjent. For øvrig er rettsakten alt gjennomført i Norge.

Rettsaktene omtalt på sidene 4,5 og 6 er tidligere omtalt og vil ikke bli berørt her.

Kommisjonsforordningene på sidene 7 og 8 gjelder etablering av et system for begrensning av tungtrafikk gjennom Østerrike. Systemet baserer seg på tildeling av et visst antall såkalte økopunkter til hvert enkelt medlemsland. Nasjonale myndigheter står for den interne fordelingen til egne transportører. Norge har vært tilsluttet systemet siden 1995, og innlemmelsen av forordningene innebærer kun en formalisering av denne deltakelsen.

Direktivet på side 8 er omtalt tidligere og vil ikke bli berørt her.

De to rådsforordningene på sidene 8, 9 og 10 gjelder begge persontransport med buss. Den første innebærer i korthet at nye internasjonale ruter fra år 2000 automatisk skal få konsesjon, men at myndighetene skal kunne trekke tilbake konsesjonen dersom transporten viser seg å true tilsvarende jernbanetransport. Den etablerer også et felles dokument for førere av slik persontransport. Den andre forordningen innebærer at en internasjonal persontransportør også kan ta passasjerer på innenlandske strekninger, såkalt kabotasje. Gjennomføring av forordningene i Norge vil kreve forskriftsendring, samt utstedelse av EF-lisenser til alle persontransportører.

Kommisjonsforordningen på side 10 innebærer krav om gyldig sikkerhetssystem for skip som anløper havner i EU. Kravene er identiske med regelverket i den Internasjonale Maritime Organisasjonen - IMO - som alt er innarbeidet i norsk rett.

På sidene 10 og 11 omtales rådsdirektiv om begrensning av visse flytyper. Det er snakk om såkalte kapittel-2-fly, som gir mer støy enn andre fly, og som derfor skal utfases. Direktivet gir forlenget tillatelse for fly fra utviklingsland. Direktivet er alt tatt inn i norske forskrifter og krever ikke endringer av norske støyregler.

Direktivet om deltidsarbeid på side 11 gir avtalen mellom arbeidslivets parter på europeisk nivå generell anvendelse. Formålet er å fremme likebehandling av heltids- og deltidsansatte, samt å medvirke til et mer fleksibelt arbeidsliv. I Norge har deltidsansatte samme rettigheter som heltidsansatte, med unntak av retten til representasjon på vegne av arbeidstakere. Gjennomføring av direktivet i Norge innebærer at unntaket vil opphøre. Rådsdirektivet omtalt på side 12 innebærer at det samme regelverket får virkning for Storbritannia. Under den nye Labour-regjeringen vil som kjent Storbritannia delta i samarbeidet under Maastricht-traktatens sosiale kapittel.

Beslutningen om innlemmelse av rådsvedtakene om de tre kulturprogrammene på sidene 12 og 13 er en formalitet. Programmene er for lengst etablert, og Norge deltar på linje med andre EU-land. Stortinget har således tidligere fått seg forelagt og gitt sitt samtykke til norsk deltakelse. Det er en juridisk tolkning i kommisjonen som gjør at man nå finner det nødvendig å innta en eksplisitt referanse til rådsvedtakene i EØS-avtalens Protokoll 31. Beslutningen som sådan får ingen nye praktiske eller økonomiske konsekvenser.

Den sist omtalte rettsakten på side 13 er et rådsvedtak om etablering av et fireårig program for å stimulere innføringen av det såkalte informasjonssamfunnet. Formålet er å spre informasjon om Internett slik at flere vil kunne ta det i bruk og utnytte det bedre. Programmet er i tråd med norsk politikk på området og gjør det mulig for norske miljøer å søke om støtte til prosjekter. Programmet har et

totalbudsjett på 25 mill. kr og medfører utgifter for Norge på ca. 1 mill. kr årlig. Beslutningen vil derfor bli tatt med forbehold om Stortingets samtykke.

Fung. leder: Er det noen bemerkninger eller spørsmål til noe av dette?

Siri Frost Sterri (H): Det er til to av disse. Det første gjelder direktivet som begynner nederst på side 2 og går over på side 3, altså disse farlige stoffene. Jeg synes ikke det går klart fram av merknadene - selv om det nå blir snakk om obligatorisk regelverk også her - om de reglene man da får, er synonyme, eller om de er mer omfattende fra EUs side i forhold til fra norsk side. Det er det ene jeg lurer på. Det andre er en bekreftelse når det gjelder det siste rådsvedtaket, som også binder Norge for en programperiode. Det står nevnt at kostnadene for 1999 vil utgjøre 1,1 mill. kr, og jeg ber bare om å få bekreftet at det er tatt hensyn til dette i Regjeringens forslag til budsjett for neste år.

Erik Solheim (SV): Jeg har ingen innvendinger til det som er sagt, men jeg vil bare ta opp en av mine store personlige kampsaker, nemlig direktivet om sommertid. Det handler riktignok ikke om dette, men Gudmund Hernes lovet tidligere at Norge aktivt i EU skulle arbeide for at vi skulle få sommertid hele året. Det ville være en mye bedre ordning, særlig for oss her i nord. Jeg går ut fra at heller ikke på dette området har Regjeringen skiftet politikk fra den foregående regjering, og at dette vil bli fulgt opp de mange gangene vi har sjansen til å minne om det. Vi må nemlig ha med hele EU hvis vi skal kunne ha det.

Utenriksminister Knut Vollebæk: Hvis jeg får begynne med sommertid hele året: Jeg skal i første omgang bringe dette tilbake til finansministeren, og så skal vi se hvordan vi kan følge det opp på best mulig måte.

Når det gjelder spørsmålet fra Siri Frost Sterri, har disse direktivene som står omtalt på sidene 2 og 3, som gjelder farlige stoffer, det samme materielle innhold, men de endres fra veiledende til bindende. I Norge har de tidligere vært veiledende, nå blir de bindende.

Når det gjelder spørsmålet om de 1,1 mill. kr er tatt inn i budsjettet, er svaret ja.

Johan J. Jakobsen (Sp): Kunne utenriksministeren si noen få ord omkring de to dokumentene som vi har fått tilsendt? Jeg føler meg litt usikker på hva de egentlig innebærer. Er dette ting som allerede er vedtatt, eller er det grønne heftet et dokument som er en oversikt over saker som vi kan forvente vil komme til å komme opp i EØS-komiteen?

Utenriksminister Knut Vollebæk: Jakobsen foregriper nå Eventuelt. Dette er informasjonen som vi tar under Eventuelt, men vi er kanskje kommet til Eventuelt?

Fung. leder: Hvis det ikke er flere som ønsker ordet under sak nr. 2, kan vi like godt gå dit.

Johan J. Jakobsen (Sp): Betyr det at det også vil være åpent for å stille spørsmål knyttet til det reelle innhold i disse dokumentene?

Utenriksminister Knut Vollebæk: Ja. Men det er ikke sikkert jeg kan svare på alle spørsmålene!

Fung. leder: Vi får gå trøstig i gang!

S a k n r . 3

Eventuelt

Utenriksminister Knut Vollebæk: Kanskje jeg under Eventuelt aller først, fordi det blir et kort svar, kan få svare på Marit

Nybakks spørsmål. Veterinæravtalen kommer til å bli lagt fram i statsråd med det aller første, dvs. i begynnelsen av november.

Så var det de øvrige sakene under Eventuelt. Jeg tar informasjon om EØS først.

På forrige møte i EØS-utvalget nevnte jeg at Stortinget ville få oversendt en oppdatert versjon av omtalen av forslag til rettsakter eller vedtatte rettsakter som antas å være EØS-relevante. Dere har fått to stykker papir. Det ene er et grønt, hvor det står «Antatt EØS-relevante forslag til EF-rettsakter», mens det blå er EØS-relevante vedtatte EF-rettsakter. Disse dokumentene er altså nå sendt Stortinget.

Jeg vil benytte anledningen til å gjøre oppmerksom på at den samme informasjonen nå for første gang også er tilgjengelig på Internett, på den såkalte EØS-linjen - det er det som er EØS-linjen, leder. Det er laget en brosjyre om EØS-linjen, som inngår i departementets serie av publikasjoner med tittelen «Møteplass Europa». Også denne brosjyren skal være sendt Stortinget.

EØS-linjen er en database som Utenriksdepartementet har opprettet for å kunne betjene næringsliv og publikum som måtte ha spørsmål om EØS-avtalen. EØS-linjen inneholder dels generell informasjon om avtalen, dels spesifikk informasjon, som den som Stortinget nå har fått oversendt. Den inneholder også en liste over ressurspersoner innenfor ulike fagfelt. Via EØS-linjen kan man komme i kontakt med de av ressurspersonene som har elektronisk postadresse.

Databasen vil bli holdt løpende oppdatert, og kommentert liste og liste over EØS-komiteens beslutninger vil bli lagt ut hver måned. Slik sett håper vi at også EØS-linjen kan være til nytte for Stortinget, og det er mulig jeg da - med all mulig respekt - skulle foreslå at representanten Jakobsens så ut meg som ressursperson! Men jeg tror ikke utenriksministeren står der. Jeg har likevel lyst til å bringe det videre til vedkommende ressursperson.

Johan J. Jakobsen (Sp): Jeg takker for redegjørelsen. Jeg har lyst til å stille et par spørsmål som på en måte er en oppfølging av det jeg startet med. Jeg har fått bekreftet at Regjeringen i disse spørsmål fører det utenriksministeren benevnte som «en restriktiv linje», og at en legger stor og avgjørende vekt på de faglige vurderinger en får i sakens anledning.

Når det gjelder dette dokumentet, som er et meget interessant dokument, føler jeg at det er litt uklart når det under forskjellige kapitler her brukes f.eks. betegnelsen «vil måtte endres» om forskrifter. Jeg syns

det burde ha gått tydeligere fram av merknadene i hvilken retning dette går. At en må endre norske lovforskrifter, er for så vidt en naturlig konsekvens av EØS-avtalen på mange områder, men det vil være av betydelig interesse at det blir klarere presisert i hvilken retning dette går, og særlig når det dreier seg om næringsmidler og også grenseverdier for visse stoffer. Jeg vil ikke bli for konkret, men særlig når det gjelder det som går inn under næringsmiddelsektoren i det blå hefte, syns jeg ikke det går helt klart og tydelig fram i hvilken retning en vil måtte foreta endringer i nasjonale forskrifter. Jeg vil sette pris på at dette går enda tydeligere fram, fordi jeg sitter igjen med et inntrykk av at det her er enkelte områder hvor en antakeligvis må gå litt på akkord med de faglige råd en har fått, mens det er andre områder hvor det er åpenbart at det skjer en innstramming, og at det blir strengere regler. I *de* tilfeller er dette selvsagt langt mindre problematisk.

Utenriksminister Knut Vollebæk: Dette er første gang vi gjør dette, så vi tar gjerne imot tilbakemeldinger på hvordan vi skal gjøre det og skal se på det. Meningen var bl.a. at vi skulle gi Stortinget anledning til på et tidligere tidspunkt å komme inn, og det skjønner jeg at vi nå allerede har gitt representanten Jakobsen anledning til. Det syns jeg er positivt.

Det er mulig at vi også raskt kan si i hvilken retning direktivene går, men det er ikke alltid vi kan det. Det vi kan si, er at det vil måtte en endring til, men om dette er i den ene eller den andre retningen, vil av og til være avhengig av faglige vurderinger. Jeg ber om forståelse for at hvis vi skal komme raskt ut med informasjon både til publikum og til Stortinget om ting som vil ha betydning for oss, er det ikke alltid vi samtidig kan si hvilken betydning direktiver får. Det vil man kunne få nærmere informasjon om både fra meg, selvsagt, i dette forum og også fra ressurspersoner. Der vi har slik informasjon, skal vi selvsagt sørge for at dette blir lagt inn.

Når det gjelder uttrykket «vil måtte endres», er det en prosessuell beskrivelse, som det sies her, og det sier for så vidt ikke noe om det er den ene eller andre veien. Men det er mulig at vi kan si noe mer om det. Det skal vi da se på.

Fung. leder: Da var det arbeidsgiveravgiften.

Utenriksminister Knut Vollebæk: Som redegjort for tidligere vedtok EFTAs overvåkningsorgan, ESA, 2. juli i år at Norges ordning med en regionalt differensiert arbeidsgiveravgift etter deres syn medfører ulovlig statsstøtte. Som en konsekvens av dette stevnet Norge ESAs vedtak inn for EFTA-domstolen med den påstand at ESAs vedtak må kjennes ugyldig.

ESA har gitt Norge frist til 31. desember 1998 for å foreta de nødvendige endringer i arbeidsgiveravgiften. En avgjørelse i domstolen vil tidligst kunne komme i løpet av første halvår av 1999. Norge søkte derfor ESA om utsettelse for å oppfylle vedtaket til etter at domstolens beslutning foreligger. Norge ser det som urimelig at vi pålegges å gjennomføre en omfattende omlegging i en eksisterende ordning *for* den endelig avgjøres i domstolen.

ESA var imidlertid ikke enig i Norges syn og avslø derfor den 8. oktober d.å. den norske søknaden.

Regjeringens holdning er at Norge følger opp ESAs avslag med å sende begjæring direkte til EFTA-domstolen om at plikten til å oppfylle vedtaket utsettes til domsavsigelse foreligger.

Hvis Norge ikke får medhold om utsettelse i domstolen, vil det innebære et traktatbrudd ikke å gjennomføre de pålagte endringer innen 31. desember 1998. ESA eller et annet EFTA-land kan i så fall reise traktatbruddssøksmål mot Norge. EFTA-landene er forpliktet til å iverksette de tiltak som er nødvendig for at dommen i en traktatbruddssak skal oppfylles. EFTA-domstolen har imidlertid ingen ytterligere sanksjonsmuligheter dersom et land unnlater å oppfylle denne forpliktelsen i henhold til domsavsigelsen.

Et mulig traktatbrudd vil således dreie seg om perioden fra 1. januar 1999. Det er behov for en nærmere vurdering av hvordan en slik situasjon bør håndteres. Det er derfor for tidlig å ta endelig stilling til hvordan man skal forholde seg dersom heller ikke EFTA-domstolen vil gi utsettelse for å oppfylle ESAs vedtak.

Et informasjonsbrev om status er under utarbeidelse og vil sendes de berørte bedrifter.

Fung. leder: Noen bemerkninger til dette?

Siri Frost Sterri (H): Jeg er glad for at vi fikk denne redegjørelsen i dag med tanke på de opplysninger vi fikk i forrige møte. Jeg har også i friskt minne at hr. Hagen allerede da ønsket at man fikk fremlagt hva Norges posisjon burde være hvis man ikke fikk medhold.

Det som har gjort meg litt urolig nå, er det som har kommet de siste dagene fra NHO-siden når det gjelder det som ble forsikret i forrige møte om at man hadde kontakt med de berørte bedrifter, og at de var klar over det som foregikk. Nå har det jo gjennom avisene kommet frem at de tvert imot er svært urolige og vet svært lite. Jeg håper det utenriksministeren nå sa, betyr at man vil ha direkte kontakt med de berørte bedrifter - for det er ikke unaturlig at de føler uro - slik at de i hvert fall vet noe mer om det som foregår.

Morten Lund (Sp): Det gjelder tidsperspektivet på rettssaken. Delegasjonen vår var på besøk i Brussel nettopp, og jeg mener - uten å ha med notatene her - at domstolen kunne bruke betydelig lengre tid enn det som er nevnt her. Hvis det er bare noen måneder - altså i første halvår 1999 - er det kanskje ikke så stor sak, men hvis det er over ett år, er det en større sak. Og det er et sånt tidsforløp jeg mener å huske. Jeg vet ikke om utenriksministeren kunne si noe mer om det.

Grete Knudsen (A): Jeg er helt enig i den strategien som man følger fra Regjeringen, men problemet oppstår hvis bedriftene må tilbakebetale. Det er det som er det store problemet, hvordan man skal takle det, for det dreier seg til dels om nærmiljøer som er helt avhengig av den ene bedriften.

Bror Yngve Rahm (KrF): Bare et kort spørsmål. Dersom vi ikke kommer i land med denne søknaden og vi får en domsavsigelse mot oss, og vi samtidig ikke foretar endringer innen 31. desember, da traktaten kommer inn i bildet, er det mulig å spekulere noe over Norges posisjon dersom vi kommer så langt i prosessen, i forhold til hele EØS-avtalen?

Utenriksminister Knut Vollebæk: Vi er i ferd med å informere bedriftene om situasjonen nå og den nye utviklingen i saken.

Hvor lang tid rettssaken vil ta, er vanskelig å si. Jeg har fått opplyst at man kan regne med en avgjørelse i løpet av første halvår 1999, men det kan godt hende at det tar lengre tid.

Det som Knudsen er inne på, er et problem som for så vidt flere har vært inne på, og som er bakgrunnen for flere av spørsmålene her, nemlig tilbakebetalingen. Jeg vil tro at det vil være riktig av oss nå å se an muligheten for en utsettelse, i og med at vi har sendt begjæring om det direkte til domstolen. Vi bør la den saken gå. Vi må hele tiden tenke på hva vi skal gjøre. Men når det er klart om vi får medhold i domstolen eller ikke, vil vi komme vi tilbake hit, og Regjeringen må da ha et syn på hva vi skal gjøre.

Det er klart at det vil være et problem for bedriftene hvis man må tilbakebetale for en lengre periode, og derfor vil vi prøve å få en avklaring på dette så raskt som mulig etter at domstolen har behandlet saken.

Når det gjelder Norges posisjon, er poenget at hvis vi ikke følger opp dette, og vi ikke får medhold, må bedriftene betale tilbake.

Fung. leder: Flere har ikke tegnet seg. Da har vi unnagjort de områdene som var under Eventuelt.

Møtet hevet kl. 18.